

Európai közjog

Immunitás, mentességek, felelősség

2019/20. őszi szemeszter

Szegedi László

NKE-ÁNTK

EURÓPAI UNIÓ ÉS A TAGSÁG

Csatlakozási feltételek

- 1) **Földrajzilag Európa részét képezi (viszonylagos)**
- 2) **Értékelkötelezettség (ld. EUSz. 2. cikk és koppenhágai/madridi kritériumok):**
  - a) az emberi méltóság, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség és a jogállamiság tiszteletben tartása;
  - b) az emberi jogok – köztük a kisebbségekhez tartozó személyek jogainak – tiszteletben tartása;
  - c) a pluralista társadalom és a megkülönböztetés-mentesség, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség tiszteletben tartása.

Csatlakozási feltételek

- „madridi többlettel kiegészült koppenhágai kritériumok” :
- a) a demokráciát, a jogállamiság és az emberi jogok érvényesülését, valamint a kisebbségi jogok tiszteletben tartását és védelmét garantáló **stabil intézmények**;
- b) **működő piacgazdaság** és képesség az Unión belüli versenyviszonyokkal és piaci erőkkel való megbirkózásra;
- c) a tagságból eredő kötelezettségek – többek között a politikai, gazdasági és monetáris unió céljai – **felvállalásának és hatékony végrehajtásának** képessége.
- d) a tagjelölt országnak képesnek kell lennie az **uniós jogszabályok alkalmazására, valamint az uniós jog nemzeti jogba – a megfelelő igazgatási és igazságszolgáltatási struktúrákon keresztül – történő átültetése hatékony végrehajtásának biztosítására.**

Csatlakozási eljárás

Kérelem benyújtása a **Tanáchoz** (Bizottságot, EP, nemzeti parlamenteket tájékoztatja és folyamatos konzultáció)

majd **tagjelölt** státusz **Európai Tanács döntése által**, **csatlakozási tárgyalások** megindulása (szakpolitikai területeként szétválasztva) **Bizottság kiemelt monitorozási szerepe** és **éves jelentések** készítése

Csatlakozási szerződéssel zárul EP egyetértése és **Tanács jóváhagyása** (tagállami ratifikációk és módosító szerződés is)

Tagság felfüggesztése és megszüntetése

- 1) **Felfüggesztésre** külön rendelkezések nem vonatkoznak Szerződésekből (max. szankcióként elképzelhető – ld. 7. cikk szerinti eljárás)
  - 2) **Megszüntetése tagságnak - kilépés** (EUSz. 50. cikk)
    - LSz. Újdonsága, amely tagállami alkotmányos követelményeivel összhangban lehetséges
    - Európai Tanácsnak bejelentés, **Tanács főszerepe főtárgyaló kijelölésében és megállapodás megkötésében**, de Bizottság és EP bevonása is megvan
    - **2 éves határidő** bejelentéstől (utána államra Szerződések nem alkalmazhatóak)
- Kizárás és EU megszűnése** max. nemzetközi jog szabályai irányadóak

ELVEK ÉS ÉRTÉKEK

Általános jellemzés

- **Emberi méltóság tiszteletben tartása, szabadság, demokrácia, egyenlőség, jogállamiság, és emberi jogok tiszteletben tartása**
- Gyakorlati érvényesülés:
  - **EuB esetjogában** kidolgozottak és hivatkozhatóak is emiatt
  - **Kereset jogalapja** megsemmisítési eljárásban
  - **Mulasztási per alapja**
  - **Tagállam magatartásának** kifogásolása esetén
  - **Deliktuális felelősség** alapja
- LSz. 2 kapott normatív tartalmat: **egyenlőség és jogbiztonság**
- Emellett **kötelezettségek** az értékklauzula alapján (EUSz. **7. cikk**)
  - Tagállamoknak és csatlakozni kívánó államoknak is orientáló
  - Megelőző és szankcionáló mechanizmussal – Európai Tanács egyhangú döntése végső soron EUSz. 2 cikke szerinti értékek megsértéséről

1/ Egyenlőség

- Hasonló helyzetben lévő személyek tilos különbözőképpen kezelni (kiv. **objektív kritériumok** alapján megalapozott)
- És **szükséges és arányos** legyen
- Adott jellemzők alapján **tilos** (nem, faj, etnikai származás...)

- Speciális jogterületek ahol megjelenik
  - Munkajog és foglalkoztatás
  - Mezőgazdaság és KAP esetén Uniós belüli termelők és fogyasztók között
  - Szolgáltatásnyújtás tekintetében is...

2/ Jogbiztonság

- Jog kiszámíthatóságát jelenti
  1. Jogos elvárások (jogszerű magatartás tanúsítása mellett a jogalany alappal számíthat az előre tisztán és világosan meghatározott jog elvárható pozitív reakcióira)
  2. Visszaható hatály tilalma (elfogadás előtt keletkezett jogviszonyokra való alkalmazás tilalma)

IMMUNITÁS ÉS MENTESSÉGEK

Jogalanyiság dimenziói

- Magánjogi jogalanyiság:
  - Tagállamok belső jogrendje alapján jogok és kötelezettségek alanya lehet szupranacionális szereplő
- Integrációs jogalanyiság
  - EU-n belüli intézményi és szervei viszonyok szempontjából vett jogalanyiság
- Nemzetközi jogalanyiság
  - Nemzetközi szervezetek és harmadik államok viszonyában vett jogalanyiság

Szupranacionális jogalanyiség?

- Euratom+ESZAK+EGK jogi személyisége?
- Fúziós Szerződéssel Közösségekként egyesíti
  - Costa-ENEL (EuB): jogi személyiséggel bíró, jogképes, nemzetközi képviseleti joggal bíró EK
  - ERTA (EuB): Közösség köthet nemzetközi szerződést olyan tárgykörben, amelynek belső aspektusának szabályozására felhatalmazta a Szerződés
- Maastricht EU létrejön, de nem önálló jogalany
- Lisszaboni Szerződéssel EU önálló jogalany, Euratom?

Védőklauszula tagállamok felé

LSz. Után is

24. Nyilatkozat az Európai Unió jogi személyiségéről:

A Konferencia megerősíti, hogy az a tény, hogy az Európai Unió jogi személyiséggel bír, semmilyen módon nem jogosítja fel az Uniót arra, hogy a tagállamok által a Szerződésekben ráruházott hatáskörökön kívül jogot alkosson vagy intézkedéseket tegyen.

EU kiváltságai és mentességei

Immunitások

(7.) Jegyzőkönyv: az Európai Unió kiváltságairól és mentességeiről:

- Unió helyiségei és épületei sérthetetlenek. Mentesek a házkutatás, igénybevétel, elkobzás és kisajátítás alól
- Az Unió vagyona és követelései a Bíróság engedélye nélkül nem képezhetik kényszerítő közigazgatási vagy bírósági intézkedés tárgyát.
- Az Unió, az Unió követelései, bevételei és egyéb vagyona mentesek mindenfajta közvetlen adó alól.
- diplomácia védelem + speciális útiokmány
- EP képviselőket + akkreditált diplomatákat + uniós tisztviselőket megillető mentességek
  - időbeli korlát tisztséghez kötődik
  - intézmények és szervek tág körére vonatkozik
- Kötelezettség: együttműködni az érintett tagállamok hatáskörrel rendelkező hatóságaival.

EU FELELŐSSÉGE

EU felelőssége

1) EU kontraktuális (szerződéses) felelőssége

- EU Lsz. óta jogalanyiásggal rendelkezik (köz- és magánjogi szerződések)
- Bíróság hatásköre/joghatósága?
  - felek kikötése VAGY nemzetközi magánjog szabályai
  - EUB vagy tagállami bíróság vagy kivételes 3. állam bírósága vagy kivételesen választott bíróság
  - Alkalmazandó jog: felek jogválasztása vagy adott szerződést uraló jogrendszer

2) EU deliktuális (szerződésen kívüli) felelőssége

EU deliktuális (szerződésen kívüli) felelőssége

EU megtéríti **intézményei, szervei, alkalmazottai** által feladatteljesítésük közben okozott károkat (EUMSZ. 340 cikk)

• **EUB esetjogának** nagy szerepe volt feltételek kialakításakor - részletes szabályok hiányában

FELTÉTELEK (Konjunktív feltételek, felperes által bizonyítandó, ötéves elévülési időn belül):

1. **Jogellenes magatartás**
2. **Kár** bekövetkezte
3. Kettő (magatartás és kár) közötti **okozati összefüggés**

1) Jogellenes magatartás

1) Gyakorló szerv/személy jogsértő magatartása

2) Jogi aktus (egyedi igazgatási VAGY normatív)

Egyedi: független mellette lehetséges semmissé nyilvánítási és mulasztási per, és általános 3-as szabályhoz kötött

Normatív: Schöppenstedt-formula (**korlátozott funkcionális immunitás** – utóbbi áttörése): EU/EK perelhetősége, ha jogszabállyal kárt okozott

- Plaumann-teszt kikerülhetősége
- **Általános hatályú jogszabálynál** lehetséges

1) Jogellenes norma

Schöppenstedt-formula szerinti **feltételei kártérítési felelősségnek:**

1. **Gazdaságpolitikai jogalkotás/intézkedés**
2. **Károsultnak egyéni jogvédelmét szolgáló norma**
3. **Felsőbb jogi szabályt sért** (jogi aktus ÉS általános jogelv, alapelv, alapszabadság is)
4. **Kellően súlyos sérelem** (mérlegelési jogkör nyilvánvaló és súlyos túllépése, önkényesség, súlyos hatáskör-túllépés, figyelmen kívül hagyott adott gazdasági szempontokat)

1) Jogszerű magatartás?

Elméletileg elképzelhető, de **többletfeltételek** kelleneek:

1. Magatartás
2. **Rendkívüli és különleges kár** bekövetkezte
3. Kettő (magatartás és kár) közötti **okozati összefüggés**

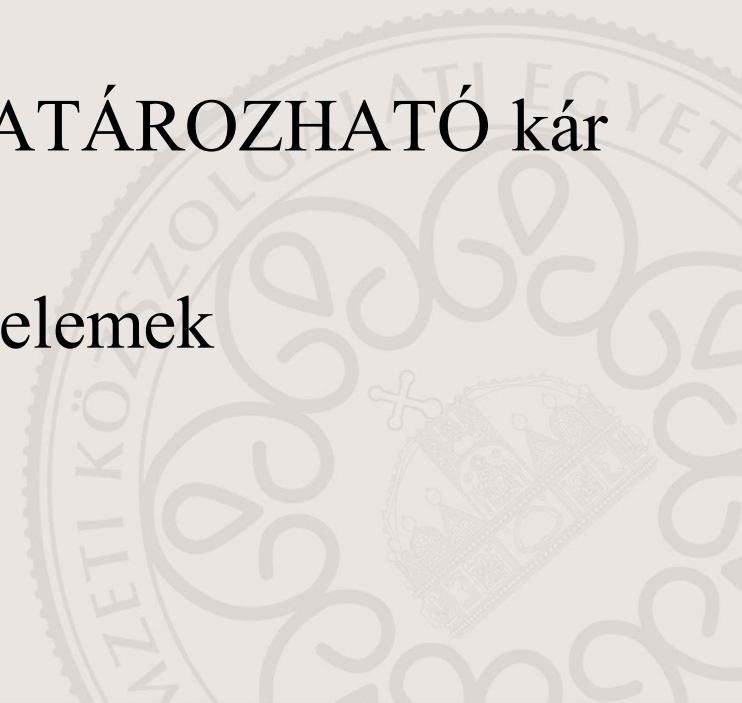
Rendkívüli kár: „meghaladja az érintett ágazatban végzett tevékenységekhez fűződő gazdasági kockázatok korlátait”

Különleges kár: „gazdasági szereplők sajátos csoportját **ARÁNYTALANUL** érinti többi szereplőhöz viszonyítva”

2) Kár bekövetkezte

Lehetséges elemei:

1. **Ténylegesen felmerült kár**
  2. Elmaradt **haszon**
  3. Kár elhárítása, enyhítése körében esetlegesen **felmerült költségek**
- VALÓS, BIZONYOS és MEGHATÁROZHATÓ kár
(előszeretet?)
  - VAGYONI és NEM VAGYONI elemek
  - Felperesi bizonyítás

3) Okozati összefüggés

Lehetséges elemei:

Magatartás nélkül a kár nem következett volna be

- KIZÁRÓLAGOS és AZONNALI összefüggés
(semmilyen további elemtől nem függjön)
- KELLŐ KÖZVETLENSÉGGEL való
visszavezethetőség (pl. köztes szereplő?)

